

NORGES HØYESTERETT

Den 24. juni 2010 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2010-01095-A, (sak nr. 2010/467), straffesak, anke over beslutning,

A (advokat Brynjulf Risnes – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

og

HR-2010-01095-A, (sak nr. 2010/470), straffesak, anke over beslutning,

B (advokat Brynjulf Risnes – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Støle**: Saken gjelder anker over lagmannsrettens begrunnede ankenektelse i to avgjørelser i samme sakskompleks, jf. straffeprosessloven § 321 annet ledd første punktum.
- (2) Sakens faktiske bakgrunn er et angrep på beboere på X asylmottak 24. juli 2008. Det ble tatt ut tiltale mot et stort antall personer.

- (3) Moss tingrett avsa 6. februar 2009 dom mot sju tiltalte, som for A hadde slik domsslutning:

”A født 27.03.1981, dømmes for overtredelse av straffelovens § 229 første straffalternativ jf § 232, straffelovens § 228 første ledd jf straffelovens § 232, straffelovens § 227 første ledd, straffelovens § 292 jf § 291, alt sammenholdt med straffelovens § 62, til en straff av fengsel i 9 – ni – måneder med et fradrag av 140 dager for varetektsfengsel. Fullbyrdelsen av 120 – etthundreogtjue – dager av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf straffeloven §§ 52-54. Den ubetingede del av fengselsstraffen på 5 måneder anses sonet ved utholdt varetektsfengsel.”

- (4) Moss tingrett avsa 30. juni 2009 dom mot åtte andre tiltalte, som for B hadde slik domsslutning:

”B, f. 18.03.1989, dømmes for overtredelse av straffelovens § 229 første straffalternativ jf § 232, straffelovens § 228 første ledd jf straffelovens § 232, straffelovens § 227 første ledd, straffelovens § 292 jf § 291, alt sammenholdt med straffelovens § 62, til en straff av fengsel i 9 – ni – måneder, med fradrag av 33 dager for varetektsfengsel. Fullbyrdelsen av 120 – etthundreogtyve – dager av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år jf straffelovens §§ 52-54.”

- (5) A anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og straffutmålingen. Borgarting lagmannsrett traff 15. juni 2009 beslutning hvor anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen ble nektet fremmet, mens anken over straffutmålingen ble henvist til ankeforhandling.
- (6) A anket lagmannsrettens beslutning til Høyesterett. Det ble blant annet anført at lagmannsretten ikke hadde forholdt seg til anken for så vidt som den rettet seg mot kravet til begrunnelse for bevisvurderingen etter straffeprosessloven § 40 femte ledd. Tingrettens bevisvurdering var begrenset til én setning, og lagmannsretten hadde i sin beslutning nøydd seg med en gjengivelse av denne. Det kunne da ikke etterprøves om anken var gitt en reell prøving.
- (7) Høyesteretts ankeutvalg avsa kjennelse 13. august 2009. Lagmannsrettens beslutning ble opphevet for så vidt anken var nektet fremmet. Ankeutvalget fant at begrunnelsen ikke var tilfredsstillende. Jeg viser til Rt. 2009 side 1006.
- (8) Etter at partene hadde fått anledning til å supplere anførslene, traff lagmannsretten 19. februar 2010 ny beslutning hvor As anke ble henvist til ankeforhandling for så vidt gjelder straffutmålingen, mens anken for øvrig ble nektet fremmet. Lagmannsretten fastholdt altså sitt tidligere standpunkt, men slik at det nå ble gitt en bredere begrunnelse.
- (9) Også B anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Det ble vist til at han – i likhet med A – gjennom hele saken hadde fastholdt at han ikke var til stede på X asylmottak den kvelden lovovertredsene fant sted. I støtteskrivet ble anført at det ikke var riktig at han var positivt gjenkjent av en rekke vitner – herunder at flere navngitte fornærmede i sine forklaringer for tingretten ikke hadde vært konsistente i sin utpeking av B på bilder som var forevist dem.
- (10) Borgarting lagmannsrett traff 19. februar 2010 beslutning også i Bs ankesak. Anken ble nektet fremmet.

- (11) A og B har begge anket over lagmannsrettens saksbehandling. Ankene er av Høyesteretts ankeutvalg henvist til behandling i Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstoloven § 5 første ledd annet punktum.
- (12) A og B har i hovedsak anført:
- (13) Kravet til lagmannsrettens premisser for ikke å fremme ankene må ses på bakgrunn av at tingretten for begge domfelte har vært meget knapp i sin begrunnelse for bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Utover en henvisning til at flere fornærmede har opplyst at A og B var innenfor leirområdet da angrepet fant sted, er det ikke konkret redegjort for hvilke bevis som er lagt til grunn. Dette tilfredsstillende ikke kravet etter straffeprosessloven § 40 femte ledd. Lagmannsretten har ved vurderingen av ankene vært henvist til å bygge på politiforklaringer. Dette er problematisk fordi flere vitner forklarte seg for tingretten på en måte som avvek fra det de tidligere hadde forklart for politiet. For A gjelder dessuten at lagmannsretten ved sin fornyede behandling av anken har vist til andre og til dels nye bevis som tingretten ikke har nevnt i sin avgjørelse. Ved å forholde seg slik har lagmannsretten gått utenfor de rammer som gjelder ved ankeprøving.
- (14) *Påtalemyndigheten* har anført at bevistemaet er enkelt, og at begrunnelsen etter omstendighetene er tilstrekkelig til å vise at ankene er undergitt en reell prøving.
- (15) *Jeg er kommet til* at ankene ikke kan føre frem. Kompetansen er for Høyesterett i avdeling den samme som for ankeutvalget, og er etter straffeprosessloven § 321 sjette ledd begrenset til å gjelde lagmannsrettens saksbehandling – herunder om det er utvist et forsvarlig skjønn.
- (16) A og B er begge funnet skyldig i å ha medvirket til alvorlige straffbare handlinger, herunder overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ, jf. § 232. Grunlaget var i tiltalebeslutningene angitt slik:
- ”Torsdag 24. juli 2008 ca. kl. 2245 i Y i Z, på området til X asylmottak, skadet han og/eller hensatte i bevisløs tilstand og/eller avmakt eller lignende, flere beboere ved asylmottaket ved at han slo og/eller sparket og/eller stakk med kniv eller lignende, herunder**
- ...
- eller medvirket til dette gjennom forutgående planlegging og/eller at de styrket hverandre gjennom tilstedeværelse og/eller ved aktive handlinger.”**
- (17) Tingretten har beskrevet bakgrunnen for konflikten som oppsto dagen før mellom tsjetsjenske kvinner og en kurdisk familie. Kvinnene forklarte at de var blitt angrepet og slått av mennene, og forholdet ble anmeldt til politiet. Det er lagt til grunn at minst 40 tsjetsjenske personer deltok under angrepet 24. juli, og at det dreide seg om en planlagt og koordinert aksjon.
- (18) Etter å ha gitt en mer generell beskrivelse av det hendelsesforløp som ble funnet bevist, har tingretten i de to dommene behandlet de tiltaltes forhold hver for seg. Som nevnt fastholdt A og B at de ikke hadde vært inne på asylmottaket på tidspunktet for de straffbare handlinger. Om dette heter det i dommen for så vidt gjelder A:

”Retten viser til at flere av de fornærmede har opplyst at tiltalte var innenfor leirområdet på X mens angrepet fant sted.”

(19) Tilsvarende heter det for B:

”Retten viser til at tiltalte er gjenkjent av en rekke fornærmede som en av de personer som utførte aktive straffbare handlinger eller styrket andre innenfor leirområdet.”

(20) Når det først gjelder lagmannsrettens silingsvedtak for A, heter det i beslutningen følgende om bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet:

”A har benektet at han var på asylmottaket den dagen angrepet fant sted. Lagmannsretten bemerker at han er gjenkjent av flere av de fornærmede i saken som en av de som var på asylmottaket den dagen, jf. dok 07,10,05 og 07,25,03. Én av dem, som var sikker på gjenkjennelsen, har uttalt at A hadde metallrør. Det vises også til dok. 07,24,02 og 07,25,09 der A av en fornærmet er sett en time før angrepet, mens en annen fornærmet fremholder at A kanskje var til stede.

Videre bemerkes at de forklaringer A avga til politiet etter hendelsen, etter lagmannsrettens oppfatning, fremstår som forbeholdne, ufullstendige og generelt lite troverdig, jf. dok. 06,07,03 og 06,07,05.

A har erkjent at bilen hans ble benyttet under angrepet. Påtalemyndigheten har i dok. 01,162, som er kjent for forsvarer, opplyst at det foreligger analyseresultat vedrørende fotavtrykk på åstedet, som viser avtrykk identisk med de skoene som A benyttet, jf. dok. 04,34.

I anken er det for det første anført at A hadde lånt bort bilen sin til en person som nå oppholdt seg i Tsjetsjenia, og at denne vil bli ført som vitne for lagmannsretten. Etter lagmannsrettens oppfatning er As forklaring også på dette punkt lite troverdig.

Han ville verken i avhør eller for tingretten si hvem han lånte bilen til, og hans politiforklaring omkring utlån og tilbakelevering av bilen er lite overbevisende. Han har nå i forbindelse med anken uttalt at han vil oppgi navnet på vedkommende, men har kun oppgitt et fornavn. Etter lagmannsrettens oppfatning gir ikke denne anførsel fra As side, og det som er opplyst om mulig nytt vitne, grunnlag for å trekke i tvil riktigheten av domfellelsen.

For det andre er det anført at opplysningene om hvilke basestasjoner As mobiltelefon slo inn på under angrepet, sammenlignet med de basestasjoner de andre tiltaltes telefoner slo inn på, tilsa at han ikke kunne ha vært til stede da angrepet fant sted. Lagmannsretten kan heller ikke se at opplysninger om innslag på basestasjoner, som kun kan gi grunnlag for å fastslå grovt hvilket område bruker av telefonen befant seg i, gir grunnlag for tvil om riktigheten av domfellelsen.

For det tredje er det anført at tingretten uriktig har lagt til grunn vitneutsagn fra de fornærmede som hevder å ha gjenkjent A fra bilder. Det er blant annet anført at fotokonfrontasjonen ble gjennomført i strid med Riksadvokatens retningslinjer. Lagmannsretten mener at det forhold at flere vitner uavhengig av hverandre har ment at de, ut fra fotofremvisning, har gjenkjent A – riktig nok med noe ulik grad av sikkerhet – som én av dem som var på mottaket i forbindelse med angrepet, har stor bevisverdi. Det gjelder uavhengig av om Riksadvokatens rundskriv vedrørende fotokonfrontasjon ikke er fulgt og også sett hen til de øvrige momenter som er anført til støtte for at vitneutsagnene ikke har bevisverdi.

Samlet sett er det etter lagmannsrettens oppfatning ikke grunnlag for å tvile på at A var til stede under angrepet, og at han ved sin tilstedeværelse har styrket forsettet til dem som aktivt utførte angrepet, og at han forsettlig har medvirket til de straffbare handlinger tiltalen omfatter, slik at han er dømt med rette.

Lagmannsretten tilføyer at grunnlaget for lagmannsrettens vurdering av om anken skal fremmes, ikke kan være begrenset til å omfatte de bevis tingretten uttrykkelig har vektlagt i premissene. I utgangspunktet må lagmannsretten kunne bygge på det samlede bevisbildet. Det vises til at tingretten bare trenger å redegjøre for hovedtrekkene i bevisvurderingen, jf. nærmere under anken over saksbehandlingen. Videre vises til Rt. 2004, s. 425 avsnitt 39.”

- (21) For B er det i beslutningen om å nekte anken fremmet uttalt:

”B har anført at han ikke var til stede på asylmottaket under angrepet. Lagmannsretten bemerker at han, riktig nok med varierende grad av sikkerhet, er gjenkjent av tre av de fornærmede gjennom fotokonfrontasjon, dok. 07,25,09; 07,03,07 og 07,09,07. Domfellelsen støttes imidlertid også gjennom uttalelse fra ytterligere ett vitne, dok. 05,50, samt av uttalelse fra medsiktet, jf. dok. 06,28,06, som begge forklarte seg for tingretten. Samlet sett er det etter lagmannsrettens oppfatning, også etter å ha vurdert de usikkerhetsmomenter knyttet til de fornærmedes gjenkjennelser som er anført i støtteskrivene, ikke grunnlag for tvil om at tingrettens bevisvurdering er riktig, og at B er domfelt med rette.”

- (22) Etter straffeprosessloven § 321 annet ledd kan anke til lagmannsretten nektes fremmet når retten finner det ”klart” at anken ikke vil føre frem. Temaet for Høyesteretts prøving er – som sagt – alene lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 sjette ledd. Høyesterett kan i den forbindelse prøve om lagmannsrettens saksbehandling samlet sett har vært forsvarlig.
- (23) Rammene for prøvingen er trukket opp av Høyesterett i storkammersaken i Rt. 2008 side 1764 avsnitt 51:

”Selv om silingsbehandlingen finner sted uten ordinært rettsmøte med muntlige partsforhandlinger og umiddelbar bevisføring, bygger loven på den klare forutsetning at også denne behandlingsformen skal gi en reell overprøving av tingrettens dom med bakgrunn i det som anføres i anken. Dette innebærer at dersom behandlingsformen fører til at lagmannsretten ikke kan foreta en forsvarlig prøving av anken, for eksempel på grunn av sakens kompleksitet eller den konkrete bevisituasjonen, skal anken fremmes.”

- (24) Det er på det rene at også bevisanker som i vår sak kan avgjøres ved siling etter straffeprosessloven § 321 annet ledd, jf. avsnitt 109 i storkammeravgjørelsen. Dette gjelder også ”når utfallet av saken beror på den bevismessige vurderingen av vitneførselen og tiltaltes forklaring”.
- (25) Visse begrensninger gjelder imidlertid. Det kan ligge slik an at det under ankeprøvingen ikke vil være mulig å gi en begrunnelse som viser at anken har vært undergitt en reell overprøving – saker som er ”av en slik karakter at det ikke vil la seg gjøre å oppfylle lovens krav om en reell overprøving uten å gjennomføre en ordinær ankebehandling med muntlige forhandlinger”, jf. avsnitt 110 i samme avgjørelse. Spørsmålet i vår sak er om vi står i en slik situasjon.
- (26) Jeg ser først på anken fra A. Det fremgår av det jeg har gjengitt fra lagmannsrettens beslutning, at det her er gitt en utførlig begrunnelse ved den nye behandling etter ankeutvalgets oppheving av den første silingsbeslutningen. Lagmannsretten har gitt en atskillig bredere redegjørelse for bevisvurderingen enn det som var tilfelle i den

opprinnelige avgjørelsen, og jeg finner det klart at den er tilstrekkelig til å vise at det er foretatt en reell overprøving av tingrettens dom.

- (27) Jeg kan heller ikke se at sakens kompleksitet eller den konkrete bevissituasjonen tilsier at lagmannsretten ikke hadde et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag. Som anført av aktor, er bevistemaet enkelt og oversiktlig. Spørsmålet er om det kan legges til grunn at tiltalte var til stede på asylmottaket på tidspunktet for de straffbare handlinger. Lagmannsretten har forholdt seg til det som var anført i anken vedrørende bevisbildet, og har i denne forbindelse sett hen til tingrettens begrunnelse og til dokumentene i straffesaken, slik som politiforklaringer. Riktignok er det i rettspraksis fremhevet at det ved ankeprøving må utvises varsomhet med hensyn til å vektlegge forhold som tingretten etter umiddelbar bevisførsel og kontradiksjon ikke har bygget på, jf. blant annet Rt. 2009 side 1590 avsnitt 20. Men jeg kan ikke se at lagmannsretten i vår sak har gått utenfor de rammer som her er trukket opp. At det kan konstateres uoverensstemmelser mellom tiltaltes forklaring og vitners – herunder fornærmedes – er en hyppig forekommende situasjon, og kan i seg selv ikke være til hinder for at bevisanker avgjøres ved silingsbeslutninger.
- (28) Det er heller ikke treffende å se det slik at lagmannsretten har etablert et nytt grunnlag for domfellelse, og derved har fraveket det bevisbildet som tingretten har bygget opp. Vår sak skiller seg således fra Høyesteretts avgjørelse i sak HR-2010-00817-A (sak nr. 2010/248).
- (29) Jeg er etter dette kommet til at As anke må forkastes.
- (30) For så vidt gjelder B, må det tas utgangspunkt i at bevistemaet var det samme: Også han fastholdt at han ikke hadde vært til stede på asylmottaket 24. juli 2008. Tingrettens begrunnelse var tilnærmet identisk som for A. Forskjellen er at lagmannsrettens begrunnelse her er atskillig knappere.
- (31) Både tingretten og lagmannsretten har bygget på vitneforklaringer om at tiltalte var observert på stedet. Dette er holdt opp mot tiltaltes forklaring. Lagmannsretten har vært oppmerksom på at det her har vært uoverensstemmelser, men har i tillegg vist til uttalelser fra ytterligere ett vitne, samt fra en medsiktet. Det kan nok være så at enkelte av vitnene for tingretten har forklart seg annerledes på visse punkter enn i sine tidligere forklaringer, slik de ankende parter har anført. Og det er slik sett uheldig at tingrettens redegjørelse for bevisvurderingen er så knapp som den er. Men det er ”hovedpunktene” det skal redegjøres for, og bevistemaet var om det kunne legges til grunn at B var til stede eller ikke. Og det fremgår uttrykkelig av lagmannsrettens beslutning at den har vært oppmerksom på de usikkerhetsmomentene som er gjort gjeldende, og som jeg må legge til grunn også var kjent for tingretten.
- (32) Min konklusjon er etter dette at også anken fra B må forkastes.
- (33) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Ankene forkastes.

- (34) Dommer **Bruzelius:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (35) Dommar **Utgård:** Det same.
- (36) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (37) Dommer **Coward:** Likeså.
- (38) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: